

Asia: VN/7491/2024

Vanhojen metsien kriteerit Suomessa

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Taustaa

EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Biodiversiteettistrategian yhtenä tavoitteena on kaikkien jäljellä olevien luonnontilaisten metsien (primary forests) ja vanhojen metsien (old-growth forests) tiukka suojelu EU:n jäsenvaltioissa.

Euroopan komissio julkaisi 21.3.2023 ohjeistuksen luonnontilaisten ja vanhojen metsien määrittelyä ja kartoitusta varten. Jäsenvaltioiden odotetaan käyttävän tätä ohjeistusta kohteiden määrittelyyn, kartoitukseen ja tiukkaan suojeluun. Komission ohjeessa on määritelty luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät erikseen. Vanhojen metsien tunnistamisessa käytettävien kansallisten menetelmien tulee perustua ohjeessa olevaan indikaattoriluetteloon ja olla yhdenmukaisia yhteisen määritelmän kanssa. Kansallisten kriteerien määrittelyn tieteelliseksi pohjaksi Suomen ympäristökeskus (Syke) ja Luonnonvarakeskus (Luke) toteuttivat yhdessä hankkeen ”Luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät Suomessa: EU:n komission ohjeet ja kansallinen tarkastelu”, jonka loppuraportti julkaistiin alkuvuodesta 2024 (Syrjänen ym. 2024). Syken ja Luken raportissa tarkasteltiin valtapuuston iän ja kuolleen puun tilavuuden kynnysarvoja luonnontilaisissa vanhoissa metsissä pohjoismaisten tutkimusten perusteella. Tutkimusaineistojen perusteella laskettiin metsäkasvillisuusvyöhykkeittäin, mikä on valtapuuston keski-iän sekä kuolleen puun tilavuuden vaihtelun alaraja luonnontilaisissa metsissä.

Valtioneuvosto on valmistellut määrittelyn Suomessa käytettäville vanhan metsän (old-growth forest) kriteereille. Valmistelussa on otettu huomioon komission ohjeistus, jonka mukaan kansallisten kriteerien tulee perustua tieteelliseen tietoon. Valmistelussa on perehdytty em. Syken ja Luken yhteishankkeen tuloksiin sekä muihin käytettävissä oleviin aineistoihin, kuten luonnonmetsätyöryhmän valtion metsien kartoitusten tuloksiin sekä METSO-ohjelman luonnontieteellisiin valintaperusteisiin.

Kommentit

Valtioneuvoston esityksessä on sovellettu Syken ja Luken raportissa esitettyjen vaihteluvälien ylärajoja. Näillä raja-arvoilla vanhoja metsiä löytyy erityisesti Etelä-Suomesta hyvin vähän, joten suojelun vaikutus vanhoista metsistä riippuviin lajeihin jää vähäiseksi. On kuitenkin huomattava, että myös EU:n biodiversiteettistrategiassa on arvioitu, että vanhoja ja luonnontilaisia metsiä on hyvin vähän. Tästä johtuen strategiassa on kaikkien vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelutavoitteen lisäksi tavoite suojella EU:n alueen maa- ja vesialueista vähintään 30 %, josta tiukkaa suojelua tulisi olla 10 %-yksikköä.

Valtioneuvoston esityksessä on pyritty helposti sovellettaviin ohjeisiin, mistä syystä kasvupaikkojen väliset erot tulevat heikosti huomioiduksi. Kuolleen puun kriteerit ovat erityisen tiukat sellaisille metsiköille, jotka ovat tuottokyvyltään heikkoja mutta eivät kuitenkaan aivan kitumaan metsiä.

Suhteellisen korkeita raja-arvoja voidaan pitää onnistuneina metsätalouden toimintaedellytysten ja metsänomistajien oikeudenmukaisen kohtelun näkökulmasta. Valtioneuvoston esitys koskee vain valtion metsiä, mutta esityksellä on todennäköisesti vaikutusta yksityismetsiinkin. Tästä johtuen kovin alas asetetut raja-arvot johtaisivat todennäköisesti tilanteeseen, jossa metsänomistaja ei voisi myydä puuta, mutta ei myöskään saisi korvausta alueen suojelusta.

Koska erityisesti Etelä-Suomesta odotetaan löytyvän vain hyvin vähän esityksen mukaisia vanhoja metsiä, on tärkeää, että muita luonnonsuojelun näkökulmasta arvokkaita kohteita pyritään suojelemaan vapaaehtoisen suojelun keinoin myös jatkossa.

Viitteet

Syrjänen, K., Korhonen, K. T., Punttila, P. & Siitonen, J. 2024. Luonnontilaiset metsät ja vanhat metsät Suomessa. Euroopan komission ohjeet ja kansallinen tarkastelu. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 2/2024, 87 s.

Helin Janne
Luonnonvarakeskus

Korhonen Kari